

การวิเคราะห์โซ่คุณค่าพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

The Analysis of Pepper Value Chain of Chanthaburi Province

อรวรรณ อุไรศรีพงศ์¹ ฐิติมา วงศ์อินตา^{2*}

^{1,2}คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Aonwiranya Uraisripong¹ Thitima Wonginta^{2*}

^{1,2}Faculty of Logistics, Burapha University

*Corresponding Author E-mail: aonwiranya@gmail.com

(Received: October 18, 2022; Revised: November 11, 2022; Accepted: November 29, 2022)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์โซ่คุณค่าและเสนอแนวทางในการยกระดับโซ่คุณค่าของพริกไทย ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่คุณค่าประกอบด้วย 1) เกษตรกรผู้ปลูกพริกไทย ในเขตพื้นที่อำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรี จำนวน 148 ราย 2) ผู้รวบรวม ผู้รับซื้อ ผู้แปรรูป จำนวน 15 ราย และ 3) ผู้ค้าปลีก ผู้ขายในร้านของฝาก ชุมชน ตลาดและอื่น ๆ จำนวน 10 ราย จากนั้นวิเคราะห์สถานการณ์การแข่งขันโดยใช้แผนภูมิเพชร (Diamond Model) รวมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) นำเสนอกลยุทธ์ในการยกระดับโซ่คุณค่าพริกไทยจังหวัดจันทบุรีโดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนส่วนต้นน้ำ คือ ตัวแปรหลักที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปริมาณพริกไทย สาเหตุสำคัญเกิดจากเกษตรกรหันไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ราคาสูงและมีตลาดรองรับที่มั่นคงกว่า อีกทั้งต้นทุนการปลูกที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาผลผลิต รวมถึงค่าแรงในการเก็บเกี่ยวค่อนข้างสูง จึงทำให้เกษตรกรโค่นต้นพริกไทยทิ้งเพื่อปลูกพืชที่ตลาดต้องการทดแทน ทั้งนี้การลดลงของพริกไทยเกิดจากสาเหตุอื่นในกระบวนการกลางน้ำและปลายน้ำร่วมด้วย เช่น การแปรรูปที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน การนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ค่อนข้างน้อย การถูกกำหนดราคาซื้อขายจากรายใหญ่ บรรดาผู้ประกอบการรายเล็กไม่มีอำนาจต่อรองตลาด มีการลักลอบนำเข้าพริกไทยจากต่างประเทศอย่างผิดกฎหมาย เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ด้วยการเสนอ 4 กลยุทธ์ ตามทฤษฎี TOWS Matrix ดังนี้ 1) กลยุทธ์เชิงรุก เป็นหน้าที่ที่ต้องทำร่วมกันทั้งส่วนต้นน้ำ ส่วนกลางน้ำและปลายน้ำ ที่ต้องกำหนดค่ามาตรฐานเพื่อเป็นเครื่องรับรองคุณภาพพริกไทยจากประเทศไทยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตลาดสากล เน้นการส่งออกขายยังต่างประเทศ 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ทำได้จากส่วนต้นน้ำ คือเกษตรกร ต้องเพิ่มปริมาณการปลูกพริกไทยและเพิ่มราคาผลผลิตพริกไทยให้สูงขึ้นด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น พริกไทยออร์แกนิก เป็นต้น 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ

รัฐบาลควรมีการประกันราคาพริกไทยเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ฝักระวังป้องกันและปราบปรามพริกไทยที่ลักลอบนำเข้าอย่างผิดกฎหมาย 4) กลยุทธ์เชิงรับ คือ การสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งของกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรายเล็กเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการกำหนดราคาผลผลิตและลดการผูกขาดจากรายใหญ่

คำสำคัญ: โซ่อุปทาน, พริกไทย, แผนภูมิเพอร์, กลยุทธ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ, กลยุทธ์โทวส์แมทริกซ์

Abstract

The purpose of this study was to analyze the value chain situation and propose a guideline to enhance the value chain of pepper in Tha Mai District Chanthaburi Province. The interviews with those involved in the value chain consisted of 1) pepper farmers in the area of Tha Mai District, Chanthaburi Province, there were 148 persons, 2) aggregators, buyers, and processors (15 persons), and 3) 10 retailers, sellers in souvenir shops, communities, markets, and others. The competition situation was analyzed by using Diamond Model, including Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats (SWOT Analysis) presents strategies for raising the value chain of pepper Chanthaburi Province by analyzing TOWS Matrix.

The results of the study revealed that the upstream process is the main variable that affects the increase or decrease in the quantity of pepper. The main reason is farmers turn to other crops that offer higher prices and have more stable support market. Including the labor cost of harvesting is quite high. The decline in pepper is due to other causes in the upstream and downstream processes, such as complex and time-consuming processing. Determining the trading price from the big Small operators have no bargaining power in the market. There are illegally smuggled peppers from foreign countries, etc. Therefore, the researcher has proposed a way to upgrade the pepper value chain in Tha Mai District. Chanthaburi Province by proposing 4 strategies according to TOWS Matrix theory as follows: 1) Proactive strategy It is a duty that must be done together for both the upstream part. midstream and downstream that must set the standard to be a quality assurance of pepper from Thailand, in order to build confidence in the international market. Emphasis on exports to sell to foreign countries. 2) Remedial strategies It can be done from the upstream part, which is that farmers must increase the amount of pepper

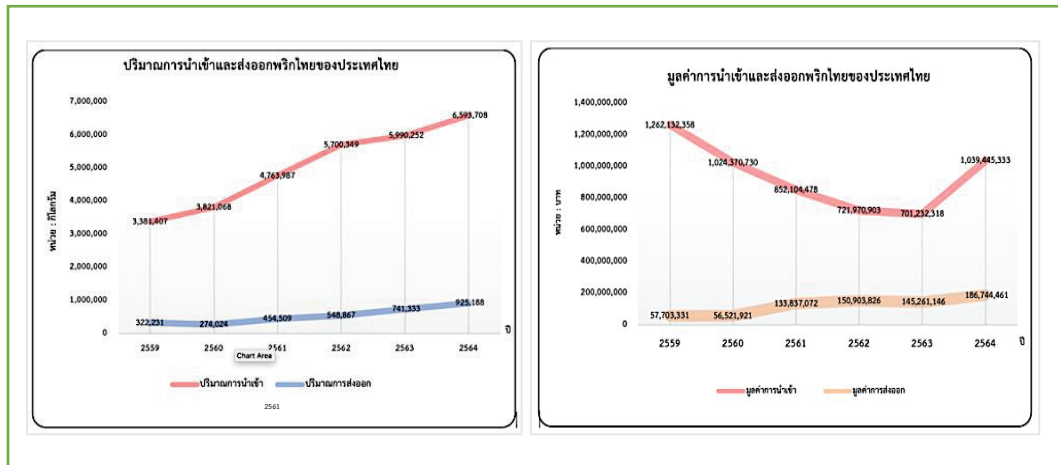
planting and increase the price of pepper production by creating added value, such as organic pepper, etc. 3) Preventative strategy is that the government should guarantee the price of pepper to help farmers. Surveillance, prevent and suppress illegally smuggled peppers. 4) Reactive strategy is to build a strong network of farmers and small entrepreneurs to create bargaining power in price fixing and reduce monopoly.

Keywords: Supply chain, Pepper, Diamond Model, SWOT Analysis, TOWS Matrix

บทนำ

พริกไทย คือ เครื่องเทศที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั่วโลกและสามารถปลูกได้ดีในพื้นที่เขตร้อนชื้น เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศไทย ในอดีตประเทศไทยสามารถเพาะปลูกพริกไทยได้มากเป็นอันดับต้น ๆ ของทวีปเอเชีย รวมถึงเป็นอดีตสมาชิกของสมาคมพริกไทยนานาชาติ (International Pepper Community: IPC) คือ องค์กรที่ร่วมมือกันระดับโลกเพื่อสร้างมาตรฐานและกำหนดราคาขายพริกไทยในตลาดโลก พริกไทยได้รับความนิยมและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ดีและมีพื้นที่เพาะปลูกพริกไทยมากที่สุดในประเทศ คือ จังหวัดจันทบุรี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีสภาพแวดล้อมพื้นฐาน ภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝนและดินเดิมที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสม ปัจจุบันประเทศไทยมีการปลูกพริกไทยเพื่อการส่งออกและเพื่อบริโภคภายในประเทศ และในขณะเดียวกันก็มีการนำเข้าพริกไทยเพื่อบริโภคภายในประเทศด้วย ภาพที่ 1 แสดงปริมาณการส่งออกและนำเข้าพริกไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 ถึง ปี พ.ศ. 2564 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) จะเห็นได้ว่าตัวเลขที่เพิ่มขึ้นทั้งฝั่งการส่งออกจากประเทศไทยไปขายยังต่างประเทศ และการนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อบริโภคภายใน ปริมาณเพิ่มขึ้นตลอด 6 ปีที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าตลาดพริกไทยของประเทศไทยและตลาดโลกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ความต้องการบริโภคพริกไทยทั่วโลกมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่ประเทศไทยมีการส่งออกพริกไทยในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการนำเข้าพริกไทยในปริมาณที่มากกว่าหลายเท่าตัว ตามภาพที่ 1 แสดงมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกพริกไทยของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2564 พบว่ามูลค่าการนำเข้าพริกไทยมีมูลค่าที่ลดลง ไม่สอดคล้องกับปริมาณการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่า ราคาขายของพริกไทยในต่างประเทศ มีการปรับตัวลดลง หากมองในมุมของประเทศไทย มูลค่าการส่งออก ยังคงเพิ่มขึ้นสอดคล้องตามปริมาณการส่งออก แสดงว่าราคาพริกไทยที่เป็นผลผลิตจากประเทศไทยยังคงเสถียรภาพ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมองเห็นโอกาสที่ประเทศไทยจะสามารถพัฒนาและเพิ่มปริมาณการส่งออกพริกไทยของประเทศไทยไปยังตลาดโลก เนื่องจากความต้องการบริโภคพริกไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกันหากมองที่ตัวเลขปัจจุบัน

ของการปลูกพริกไทยในประเทศไทยจะเห็นได้ชัดว่าการเพาะปลูกพริกไทยในประเทศ โดยเฉพาะจังหวัด จันทบุรี มีพื้นที่ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลรายงานข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตรสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2563 พบว่าจำนวนครัวเรือนที่ปลูกพริกไทยมากถึง 6,194 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2546 แต่ในปัจจุบัน จำนวนประชากร ครัวเรือนผู้ปลูกพริกไทยในจังหวัดจันทบุรี มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเหลือเพียง 538 ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2563 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ภาพที่ 1 ปริมาณการนำเข้าส่งออกและมูลค่าการนำเข้าส่งออกพริกไทย
ที่มา: (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564)

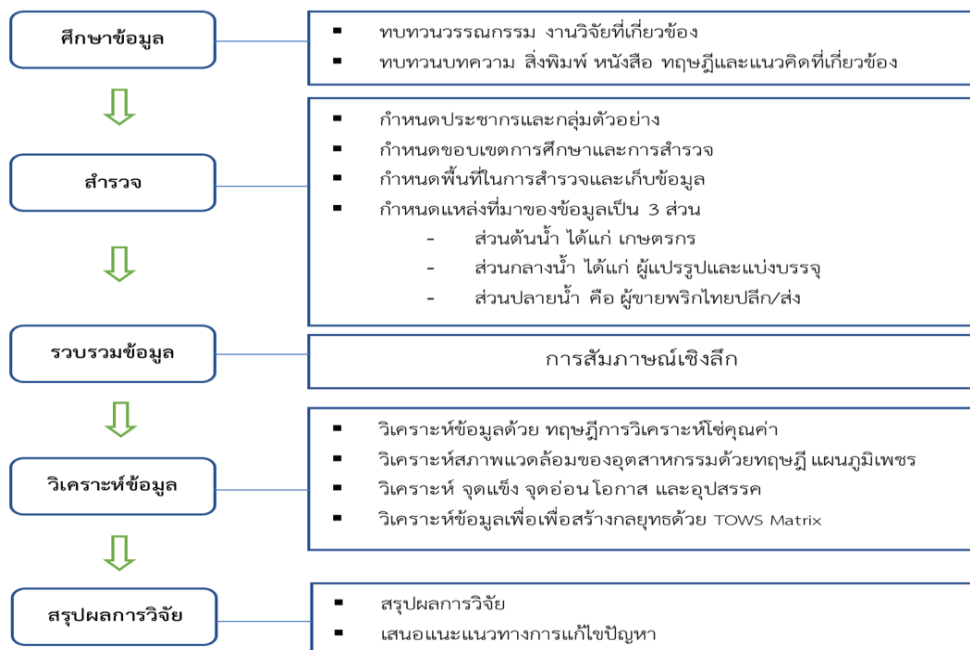
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์โซ่อุปทานพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์และสาเหตุการลดลงของการปลูกพริกไทยในครั้งนี้ โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ของอุตสาหกรรมพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งปลูกพริกไทยที่เก่าแก่มาแห่งหนึ่งของประเทศไทย ในอดีต การปลูกพริกไทยจะปลูกบริเวณที่ราบเชิงเขา เช่น เขาพลอยแหวน ที่มีบริเวณกว้างและมีแหล่งน้ำตลอดปี จากพระราชนิพนธ์ เสด็จประพาสจันทบุรีในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2419 มีข้อความกล่าวถึงเส้นทางไปพลอยแหวนว่า “เป็นพื้นที่เขตชุมชนของพวกชาวจีนขนาดใหญ่ที่มีการทำการค้า มีศาลเจ้า โรงจั่ว และชาวจีนต่างมาจับจองพื้นที่ทำไร่ทำนาทำสวน รวมถึงทำค้างพริกไทยกันอย่างกว้างขวางเป็นจำนวนมาก” ต่อมาเมื่อมีการแบ่งเขตการปกครองพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้อยู่ในอำเภอท่าใหม่ และถือเป็นแหล่งปลูกพริกไทยที่ใหญ่ที่สุดในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และในช่วงปี พ.ศ. 2470 - พ.ศ. 2472 มีการเกิดโรคระบาดของพริกไทยครั้งใหญ่ หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร อธิบดีกรมการเกษตรในสมัยนั้น ได้จัดตั้ง “สถานีทดลองพริกไทย” ณ ตำบลเขาหัว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ต่างชาติ และคนไทยร่วมกันพัฒนาและป้องกันโรคพริกไทยที่เกิดขึ้นเวลานั้นด้วย (อภิญา

นนท์นาท, 2561) ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการปลูกพริกไทยของชาว จันทบุรีที่มีการปลูกพริกไทยอย่างกว้างขวางและยาวนาน ถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจพื้นที่ดังกล่าวเพื่อ ทราบถึงปัญหาตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ปัจจัยใดคือ สาเหตุหลัก ที่ส่งผลให้การปลูกและการส่งออก พริกไทย ของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถใช้องค์ความรู้ หลักการ และแนวคิด ทฤษฎีทางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทาน เข้ามาปรับใช้และเสนอแนะ แนวทางแก่ผู้อื่น ในการแก้ปัญหาและสร้างกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นหรือวางแผนรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภุชญา จันทรคล้าย (2552) เรื่อง การวิเคราะห์ ห่วงโซ่อุปทานยางพาราของการสร้างมูลค่าเพิ่ม ที่ทำการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของยางพาราและนำความรู้และทฤษฎี ด้านโลจิสติกส์มาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมยางพาราต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ใช้คุณค่าพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับห่วงโซ่อุปทานพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เกษตรกรผู้ปลูกพริกไทยในเขตพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี 148 ราย
2. ผู้รวบรวม ผู้รับซื้อ ผู้แปรรูป (อาจเป็น เกษตรกรผู้ปลูกเอง) หรือผู้ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการรวบรวมเมล็ดพริกไทยแบบสด และแบบแห้ง ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบ Snowball Sampling จนกระทั่งเกิดการอิ่มตัวของข้อมูล ที่จำนวน 15 ราย

3. ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้ขายในร้านของฝาก ชุมชน ตลาด และอื่น ๆ ด้วยการสัมภาษณ์แบบ Snowball Sampling จนกระทั่งเกิดการอิ่มตัวของข้อมูลและได้มาซึ่งจำนวน 10 ราย

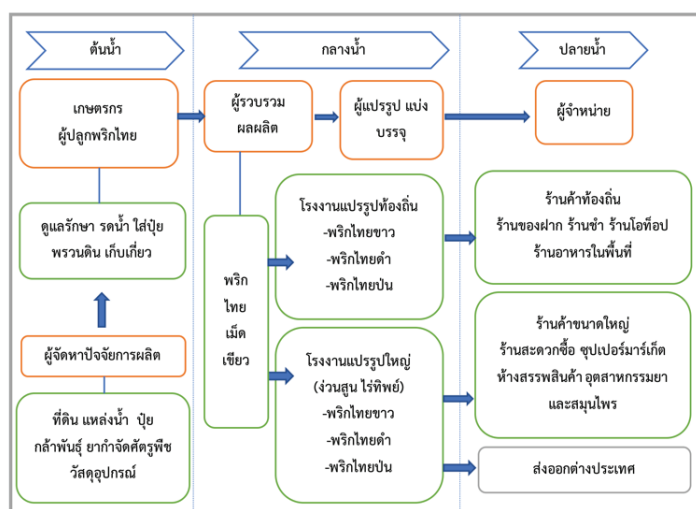
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานพริกไทยของจังหวัดจันทบุรีโดยผู้เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนและกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ส่วนต้นน้ำ คือ เกษตรกร 2) แบบสัมภาษณ์ส่วนกลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อพริกไทยจากเกษตรกร 3) แบบสัมภาษณ์ส่วนปลายน้ำ คือ ผู้ค้าส่ง/ค้าปลีก โดยประเด็นคำถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1) ปัจจัยการผลิต 2) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องสนับสนุน 3) บทบาทของภาครัฐ 4) โอกาสและการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ภายใต้กรอบของแผนภูมิเพเซอร์ เพื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการห่วงโซ่อุปทาน ก่อนลงพื้นที่ทำการสำรวจ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยการนำเครื่องมือไปตรวจสอบ IOC ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ เจ้าหน้าที่จากเขตอำเภอท่าใหม่ 2 ท่าน และอาจารย์ประจำคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา 1 ท่าน ที่ให้ความเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่เหมาะสม ตามข้อกำหนดด้านจริยธรรมตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยในประเทศ งานวิจัยต่างประเทศ บทความ วารสาร หนังสือ รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจาก หน่วยงานราชการ เช่น ข้อมูลสถิติ เอกสารจำนวนเกษตรกร จำนวนครัวเรือน จากเขตอำเภอท่าใหม่ (เกษตริน ต่ายแถมทอง, 2563) เป็นต้น ส่วนของการเก็บข้อมูล ปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานพริกไทยในพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ด้วยตนเอง จากการแบ่งกลุ่มและแบ่งระยะเวลา ตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2563 - มีนาคม 2564 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้แบ่ง กลุ่มตัวอย่างในส่วนของต้นน้ำ คือชาวสวน ในพื้นที่ในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 12 ตำบล โดยไม่กำหนดปริมาณการสัมภาษณ์ในแต่ละตำบล และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเกษตรกร ที่มีการรวมกลุ่มกันในแต่ละตำบลตามคำเชิญของเกษตรกรอำเภอและคนในพื้นที่ตามวาระโอกาส โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มและขอให้ตอบคำถามรายบุคคล โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ ที่อ้างอิง หัวข้อตามทฤษฎีแผนภูมิเพเซอร์ ทั้งนี้สามารถกำหนดกลุ่มของชาวสวนตามขนาดของสวนพริกไทยและปริมาณต้นพริกไทยที่ปลูกเป็น ขนาดเล็ก (1-10 ไร่)

ขนาดกลาง (10-20 ไร่) และขนาดใหญ่ (มากกว่า 20 ไร่) กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนกลางน้ำ คือ ผู้รับซื้อพริกไทยจากชาวสวนเพื่อการแปรรูป ขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวน 15 ราย โดยไม่มีการกำหนดอายุ เพศ การศึกษา หรือ สถานภาพเพียงต้องการทราบถึงกระบวนการการทำงาน ขั้นตอนและปัญหาหรือข้อเรียกร้องที่ต้องการเท่านั้นและในพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีเพียงโรงงานแปรรูปขนาดกลาง (ปริมาณพริกไทย ไม่น้อยกว่า 1,000-5,000 กิโลกรัม/เดือน) ขนาดเล็ก (น้อยกว่า 1,000 กิโลกรัม/เดือน) เท่านั้น ตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนปลายน้ำ คือ ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้ขายในร้านของฝาก ชุมชน ตลาด และอื่น ๆ จำนวน 10 ราย โดยไม่กำหนด เพศ อายุ การศึกษาหรือ สถานภาพใด เพียงต้องการทราบถึงความต้องการและปัญหาที่ได้รับผลกระทบเท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม สามารถสรุปผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานพริกไทยจังหวัดจันทบุรี แบ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โซ่อุปทานของพริกไทยอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ที่มา: (จากการสำรวจ)

การวิเคราะห์ใช้คุณค่าของพริกไทยอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ใช้คุณค่าพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกิจกรรมหลัก และกิจกรรมสนับสนุนของกระบวนการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำปลายน้ำ โดยผลการสำรวจข้อมูลโซ่อุปทาน สามารถสรุปได้ดังในภาพที่ 4-6

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐานองค์กร : ส่วนต้นน้ำชาวสวนส่วนใหญ่มีโครงสร้างองค์กรแบบครอบครัว ช่วยกันทำภายในครอบครัว ตั้งแต่ดั้งเดิม กำหนดตำแหน่งหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละคน เช่น ผู้ช่วยจะทำหน้าที่ปลูก รดน้ำใส่ปุ๋ย แร่จากสวนผู้ปลูก จะทำการดูแลรักษา เก็บเกี่ยว และเป็นการทำบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายและกันใช้ภายในครอบครัว การบริหารทรัพยากรมนุษย์ : แรงงานในครอบครัวช่วยกันแบ่งหน้าที่ ดูแลรักษา รดน้ำใส่ปุ๋ย ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวจะจ้าง แรงงานจากภายนอก เพราะต้องอาศัยความรวดเร็วในการเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว การพัฒนาเทคโนโลยี : ในระดับต้นน้ำชาวสวนพยายามนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ เช่น การใช้ระบบรดน้ำที่ติดตั้งการรด และเวลาการรดน้ำได้ แต่ถือว่าน้อยมากในพื้นที่ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกที่ทำกันมา อย่างยาวนาน ดังนั้นการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆจะเป็นไปได้ยากและใช้ต้นทุนสูง เมื่อเทียบกับค่าแรงของตนเอง การจัดหา : ปุ๋ย สารบำรุงต้นพืชผัก โดยที่ใช้ในการเพาะปลูก รวมถึงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปลูกและการ เก็บเกี่ยว จัดหาจัดซื้อได้จากร้านค้าเกษตรในพื้นที่ รวมถึงชาวสวนพืชผักไทยจะต้องทำการติดตั้งระบบการรดน้ำหรือมี แหล่งน้ำที่เพียงพอในการดูแลรักษาต้นพืชผัก				
	การจัดหาวัตถุดิบ - ต้นกล้าพันธุ์การปลูก ครั้งแรกต้องจัดหาจากภายนอก สามารถถอนกิ่งขยายพันธุ์จากต้นเดิมได้เมื่อพืชใหญ่มีอายุราว 2-3 ปี - ปุ๋ยเคมีจากร้านการเกษตรในท้องถิ่น - แหล่งน้ำจากบ่อสระที่ขุดไว้	การผลิต - ปลูกด้วยต้นกล้าหรือการตอนกิ่ง - พรวนดินสัปดาห์ละ 1 ครั้ง - รดน้ำ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง - ใส่ปุ๋ยทุก 3-6 เดือน - เก็บเกี่ยวผลผลิตได้เมื่อมีอายุ 2 ปีขึ้นไป - ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมายาวนาน - การปลูกยังคงมีการใช้สารเคมีร่วมด้วย	การกระจายสินค้า - ผู้รับซื้อมาซื้อจากหน้าสวนกรณีที่มีผลผลิตมาก - คือนำไปขายแก่ผู้รับซื้อที่สวนแปรรูปในกรณีที่เป็นสวนขนาดเล็กได้ผลผลิตน้อย	การตลาดและการขาย - ผู้รับซื้อเพื่อนำไปแปรรูปเป็นผู้กำหนดราคา - สวนขนาดใหญ่จะมีผลผลิตมากมีการทำสัญญาราคาซื้อขายแต่ละปี ประกันปริมาณและราคาการซื้อขายกับแปรรูป - สวนขนาดเล็กจะมีผลผลิตมาก ผู้แปรรูปจะรับซื้อที่หน้าสวน ผลผลิตน้อยต้องนำไปขายที่ตลาดแปรรูป	การบริการ - ทำตามความต้องการของผู้แปรรูป เช่น การเลือกสายพันธุ์ ขนาดของผลผลิต หรือ การคัดเกรดของผลผลิต

กำไร

ภาพที่ 4 ห่วงโซ่คุณค่าพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีในกระบวนการต้นน้ำ
ที่มา: (จากการสำรวจ)

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐานองค์กร : ในส่วนกลางน้ำของอุตสาหกรรมพริกไทยในอำเภอท่าใหม่จังหวัด จันทบุรี ส่วนใหญ่มีโครงสร้างองค์กรแบบครอบครัว เป็นอาชีพที่ช่วยกันทำภายในครอบครัวตั้งแต่ดั้งเดิม กำหนดตำแหน่งหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคลภายในครอบครัว หรือในกรณีที่เป็นการแปรรูปขนาดใหญ่จะมีการจ้างแรงงานจากภายนอกเพิ่มเติมด้วย การบริหารทรัพยากรมนุษย์ : โรงแปรรูปในชุมชนขนาดเล็กและขนาดกลาง จะเป็นการใช้ภูมิปัญญาผู้คนในท้องถิ่นเป็นหลัก อาศัยความช่วยเหลือกันในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน แต่ในขนาดใหญ่จะมีการจัดการทรัพยากรบุคคลจากหลายแหล่งเพื่อเข้าสู่กระบวนการแปรรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตอำเภอเมืองท่าใหม่จะมีโรงแปรรูปที่เป็นขนาดเล็กและขนาดกลางเท่านั้น การพัฒนาเทคโนโลยี : ระดับกลางน้ำของอุตสาหกรรมพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ ผู้แปรรูปพยายามนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ ในกระบวนการ เช่น กระบวนการคัดสี การบ่มพริกไทย รวมถึงการอบพริกไทยเพื่อรักษาและยืดอายุของพริกไทยให้มีอายุที่ยาวนาน และคุณภาพที่สูงขึ้น ยิ่งในผู้แปรรูปที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะมีการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้เพื่อสร้างมาตรฐานตราสินค้าของตน รวมถึงสามารถสร้างมาตรฐานตามข้อกำหนดในการส่งออกไปยังต่างประเทศด้วย การจัดหา : บรรจุภัณฑ์ ฉลากสินค้า การสร้างตราสินค้า จัดซื้อได้จากร้านค้าในพื้นที่ และผ่านการสั่งซื้อออนไลน์จากแหล่งอื่นทั่วโลก				
	การจัดหาวัตถุดิบ - ผู้แปรรูปรับซื้อพริกไทยแบบเม็ดสด(สีเขียว)จากชาวสวน - ชาวสวนบางรายจะทำกระดาษและคัดคุณภาพพริกไทยเบื้องต้นให้ได้ตามขนาดที่ลานแปรรูปต้องการเพื่อเป็นฐานมูลค่าเพิ่มของพริกไทยจากสวน	การผลิต - การทำพริกไทยดำ - การทำพริกไทยขาว - การทำพริกไทยปน	การกระจายสินค้า - ส่งขายร้านค้าในชุมชน ร้านของฝาก แหล่งท่องเที่ยว ร้านค้าห้างสรรพสินค้าชั้นนำทั่วประเทศ - ส่งออกขายยังต่างประเทศ และขายผ่านช่องทางออนไลน์ร่วมด้วย การขนส่งไปยังที่ใดขึ้นอยู่กับสัญญาขนส่งที่ตกลงกันระหว่างผู้แปรรูปและร้านค้า	การตลาดและการขาย - ขายร้านของฝาก ร้านค้าชุมชน ร้านสินค้าโอท็อป ร้านค้าในพื้นที่ยุโรป ร้านค้าร้านสะดวกซื้อ - ขายยังต่างประเทศ - ขายผ่านช่องทางออนไลน์	การบริการ - แปรรูปตามความต้องการของร้านค้าเช่น การสร้างตราสินค้าให้สอดคล้องกับร้านค้า การทำผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ การทำสินค้า House Brand

กำไร

ภาพที่ 5 ห่วงโซ่คุณค่าพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีในส่วนกระบวนการกลางน้ำ
ที่มา: (จากการสำรวจ)

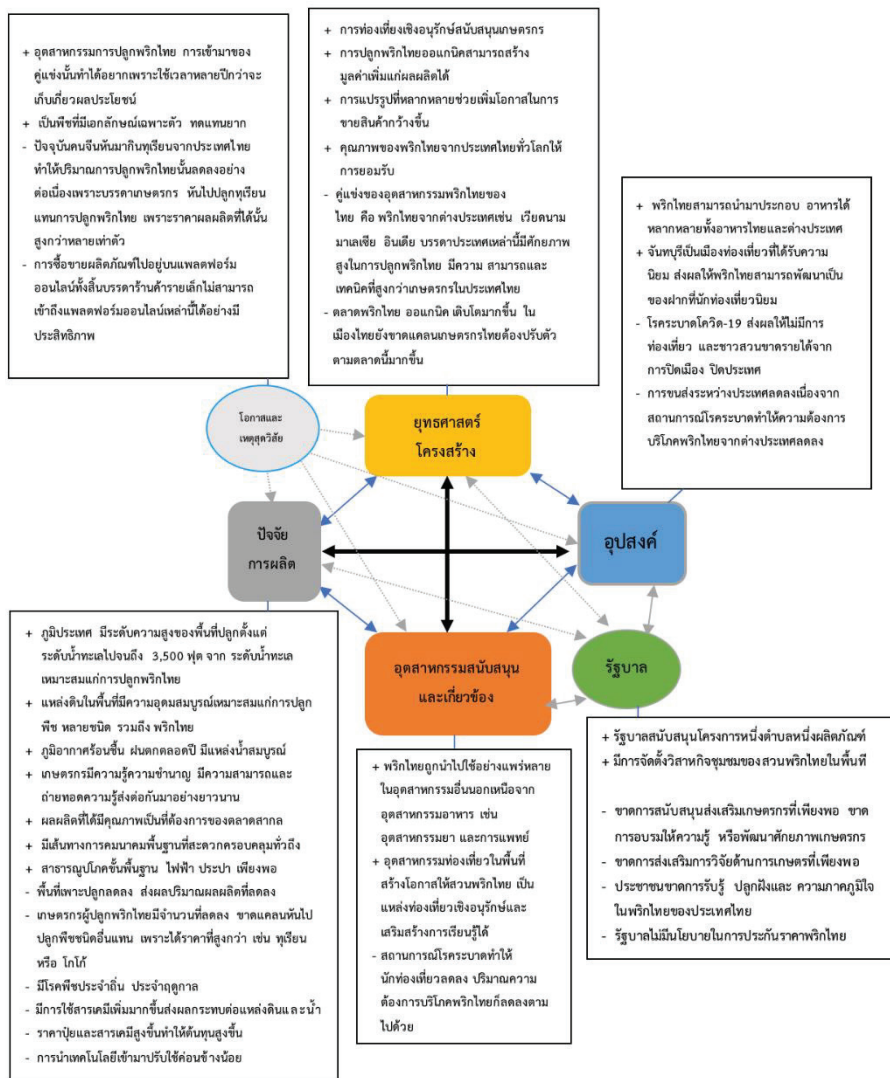
กิจกรรมสนับสนุน	โครงสร้างพื้นฐานองค์กร : ส่วนปลายน้ำของอุตสาหกรรมพริกไทย คือ ร้านค้าที่ขายพริกไทยในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ไม่ใช่ร้านค้าที่ขายเฉพาะพริกไทยเพียงอย่างเดียว จะมีการขายสินค้าอื่นร่วมด้วย ดังนั้นการบริหารจัดการคลังสินค้าของแต่ละสินค้าจะแตกต่างกันไป หากผู้ขายไม่มีการจัดการคลังสินค้าที่ดีอาจทำให้เกิดต้นทุนสินค้าที่สูงขึ้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์: ร้านค้า ร้านของชำ ร้านของฝากในพื้นที่ทำการค้าแบบธุรกิจครอบครัว ในร้านขนาดกลางอาจมีการจ้างแรงงานจากภายนอกมาช่วยขายสินค้าในร้าน และขายสินค้าประเภทอื่นร่วมด้วย ในร้านขนาดใหญ่ เป็นการขายผ่านพนักงานขายประจำร้าน ทุกขนาดธุรกิจเริ่มมีการค้าขายผ่านระบบแอปพลิเคชันในช่องทางออนไลน์ร่วมด้วย การพัฒนาเทคโนโลยี : ปัจจุบันการขายสินค้ามีทั้งแบบออฟไลน์ คือ การขายสินค้าหน้าร้านและการขายแบบออนไลน์ ที่นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ เพื่อทุนแรงและเพิ่มปริมาณการขายให้มากขึ้น อีกทั้งแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้ข้อจำกัดเรื่องเวลานั้นหมดไป ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยร้านขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดมากกว่าร้านขนาดใหญ่ที่มีแพลตฟอร์มการขายของตนเอง การจัดหา : การจัดหาสินค้าเข้ามาขายภายในร้าน ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าของร้าน ในร้านขนาดเล็กผู้จัดหาจะเน้นราคาสินค้าที่สามารถเข้าถึงง่ายและเป็นที่ต้องการของชนในท้องถิ่น ร้านขนาดใหญ่จะมีการจัดตั้งแผนกจัดซื้อเพื่อดำเนินการพิจารณาหาสินค้าที่ต้องการตามข้อกำหนดต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ การหาสินค้าที่ดีและมีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าคือ สิ่งที่ต้องคำนึงที่สุด				
กิจกรรมหลัก	การจัดหาวัตถุดิบ - ร้านค้าขนาดเล็กและขนาดกลางรับสินค้าจากโรงงานแปรรูปภายใต้ตราสินค้าท้องถิ่น หรือส่งบรรจุภายใต้ตราสินค้าของตนเองเพื่อขายในร้านค้าชุมชน และร้านของฝากในท้องถิ่น - ร้านค้าขนาดใหญ่ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านมินิมาร์ท จะทำสัญญาการซื้อขายกันอย่างชัดเจน	การผลิต - ผลิ ต พ ร ก ไทย ค้า พริกไทยขาว พริกไทยป่น และตราสินค้าอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น บางตราสินค้าอาจสร้างความแตกต่างของตนเองด้วยราคาและคุณภาพที่สูงกว่าเจ้าอื่น หรือบางตราสินค้าก็เน้นที่ราคาต้นทุนต่ำ ราคาย่อยต่ำ	การกระจายสินค้า - ร้านค้าขนาดเล็ก ร้านค้าชุมชน ขายสินค้าโดยตรงแก่ผู้บริโภค หรืออาจมีการส่งสินค้าทางไปรษณีย์ ในกรณีการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ - ร้านค้าขนาดใหญ่มีการกระจายสินค้าส่งขายทั่วประเทศ ตามร้านสะดวกซื้อรวมถึงอาจมีการส่งขายยังต่างประเทศ	การตลาดและการขาย - ร้านค้าชุมชน ร้านค้าขนาดเล็ก มีการขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง เน้นขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มากขึ้น เช่น ซุปเปอร์มาร์เก็ต เป็นต้น - ร้านค้าใหญ่ เน้นการรับรู้เรื่องตราสินค้า ที่คอยกระตุ้นให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในตราสินค้า และเข้าถึงสินค้าได้อย่างง่ายและทั่วถึง ปัจจุบัน เน้นการขายออนไลน์มากขึ้น	การบริการ - ปัจจุบันรูปแบบของสินค้าได้พัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวกสบายแก่ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นบรรจุภัณฑ์ หรือ การนำพริกไทยมาผสมเครื่องเทศอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการแก่ผู้บริโภค

กำไร

ภาพที่ 6 ห่วงโซ่คุณค่าพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีในส่วนกระบวนการปลายน้ำ
ที่มา: (จากการสำรวจ)

การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อสร้างรายได้เปรียบเทียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมพริกไทย ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แผนภูมิเพอร์

ผู้วิจัยจึงได้ใช้แบบจำลองแผนภูมิเพอร์ (Porter, 1998) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขัน ของอุตสาหกรรมพริกไทยของอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 7 การวิเคราะห์แผนภูมิเพชร

ที่มา: (จากการสำรวจ)

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis)

จากการวิเคราะห์ตามแนวทาง Diamond Model ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การแข่งขันของอุตสาหกรรมพริกไทย ทั้งปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยเชิงลบ สามารถสรุปเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของอุตสาหกรรมพริกไทยในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT

	ต้นน้ำ	กลางน้ำ	ปลายน้ำ
จุดแข็ง	1.พริกไทยเป็นพืชที่มีการปลูกภายในพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มายาวนานส่งผลให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษา เกี่ยวกับ ผลผลิต 2.จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่บริเวณภูมิประเทศที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 3,500 ฟุต 3.ภูมิอากาศร้อนชื้นฝนตกสม่ำเสมอตลอดปี มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพริกไทย 4.แหล่งดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกพริกไทย	1.ผลผลิตพริกไทยที่ได้จากชาวสวนในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีคุณภาพดี 2.พริกไทยจันทบุรีมีชื่อเสียงที่ดี ส่งผลต่อการนำมาแปรรูป	1.มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า 2.มีแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ที่ดี น่าเชื่อถือ
จุดอ่อน	1.เกษตรกรผู้ปลูกพริกไทยมีจำนวนที่ลดลงหันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน เพราะได้ราคาที่สูงกว่า 2.ราคาผลผลิตต่ำเมื่อเทียบกับต้นทุนในการปลูก 3.ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวขาดแคลนแรงงานที่มีความเชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะด้าน 4.นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ค่อนข้างน้อย 5.มีการใช้สารเคมีมากขึ้นส่งผลต่อแหล่งดินและน้ำ	1.การแปรรูปพริกไทยซับซ้อนและใช้เวลานาน 2.ปริมาณผลผลิต วัตถุประสงค์ คือ พริกไทยเม็ดสด ไม่คงที่ 3.ราคาผลผลิตไม่คงที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการแปรรูป	1.ช่วงเวลานอกฤดูกาลผลิตมีต้นทุนขายสูง ราคาสูง 2.ผลผลิตจากต่างประเทศเข้ามาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด 3.ราคาผลผลิตไม่คงที่ ส่งผลกระทบต่อราคาขายไปยังผู้บริโภค
โอกาส	1.พริกไทยเป็นพืชที่มีเอกลักษณ์และสรรพคุณเฉพาะตัวทดแทนยาและสามารถนำมาประกอบ อาหารได้หลากหลายทั้งอาหารไทยและต่างประเทศ 2.การปลูกพริกไทย การเข้ามาของคู่แข่งทำให้ยากใช้เวลานานกว่าจะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ 3.อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ช่วยสร้างโอกาสให้สวนพริกไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเสริมสร้างการเรียนรู้ได้ 4.ตลาดพริกไทย ออร์แกนิกเติบโตมากขึ้น ในเมืองไทยยังขาดแคลนเกษตรกรไทยต้องปรับตัวตามตลาดนี้มากขึ้น สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตได้	1.รัฐบาลให้การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และโครงการอื่นที่ช่วยเกษตรกร 2.ปัจจุบันเทคโนโลยีในการแปรรูปลดลง	1.ผู้บริโภคทั้งไทยและต่างประเทศเชื่อมั่นในคุณภาพของพริกไทยจันทบุรี 2.การขนส่งระหว่างประเทศมีต้นทุนที่ลดลงและสะดวกมากขึ้น 3.การแปรรูปพริกไทยเป็นไปได้หลากหลายมากขึ้น 4.พริกไทยถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมอื่นนอกเหนือจากอุตสาหกรรมอาหาร เช่น อุตสาหกรรมยา สมุนไพรและการแพทย์
อุปสรรค	1.มีการปลูกชนิดอื่นที่มีราคาสูงกว่าทดแทน 2.นโยบายจากภาครัฐในการสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกพริกไทยไม่เพียงพอ 3.ราคาปุ๋ยและสารเคมีสูงขึ้นทำให้ต้นทุนสูงขึ้น 4.การนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการปลูกค่อนข้างน้อย 5.รัฐบาลไม่มีนโยบายการประกันราคาผลผลิต 6.การส่งเสริมวิจัยในการเพิ่มมูลค่าของพริกไทย เช่น พริกไทยออร์แกนิกไม่เพียงพอ 7.ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตที่เพียงพอจากภาครัฐ	1.การแอบลักลอบนำพริกไทยเถื่อนเข้ามาจากชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน 2.พริกไทยของประเทศเพื่อนบ้านราคาต่ำกว่า 3.ประเทศไทยขาดความชัดเจนในการควบคุมมาตรฐานการแปรรูปพริกไทย 4.การรวมกลุ่มของชุมชน หรือการจัดตั้งวิสาหกิจ ไม่แข็งแกร่งพอที่จะต่อรองกับนายทุนรายใหญ่ 5.ผู้กำหนดราคาคาด คือ นายทุนรายใหญ่	1.ราคาพริกไทยในต่างประเทศมีราคาที่ต่ำกว่าพริกไทยไทย 2.รัฐบาลไม่ส่งเสริมนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การส่งออกพริกไทย 3.ประชาชนขาดการรับรู้ ปลูกฝังความภาคภูมิใจในพริกไทยของประเทศไทย 4.การส่งเสริมการซื้อขายผลิตภัณฑ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ยังไม่ได้เท่าที่ควร

ที่มา: (จากการสำรวจ)

ผลการวิเคราะห์ โซ่อุปทานของพริกไทยแทนค่าในตาราง TOWS Matrix ตามข้อมูลที่ได้จาก SWOT แล้วนั้นได้กำหนดกลยุทธ์ของห่วงโซ่อุปทาน การปลูกพริกไทยในอำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรีได้ดังตาราง TOWS Matrix ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กลยุทธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ TOWS

	จุดแข็ง(S)	จุดอ่อน(W)
โอกาส(O)	SO กลยุทธ์เชิงรุก - สนับสนุนสวนพริกไทยให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เสริมสร้างการเรียนรู้ ให้ความรู้ประชาชนเพื่อเป็นการขยายพื้นที่ในการปลูกพริกไทยให้กว้างมากขึ้น - สนับสนุนการวิจัยที่สามารถต่อยอดในการพัฒนาพริกไทยของไทยให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่เจริญก้าวหน้าและแตกต่างจากประเทศอื่น - รัฐบาลควรสร้างมาตรฐานสากลเครื่องหมายรับรองคุณภาพของพริกไทยไทย - นำพริกไทยมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในด้านอื่นที่หลากหลายขึ้น เช่น วงการแพทย์ สมุนไพร รมรงค์ให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของพริกไทยที่มีอยู่อย่างมากมาย	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข - รัฐบาลต้องควบคุมราคาพริกไทยให้คงที่หรือมีเพดานราคาเพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมอื่นสามารถนำพริกไทยไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า สามารถกำหนดต้นทุนวัตถุดิบได้ - การปลูกพริกไทยออกณิศสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่พริกไทยได้ งดการใช้สารเคมี เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถปลูกพริกไทยแบบปลอดภัย ออร์แกนิกเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่พริกไทยที่ต่างชาติต้องการและยังสามารถช่วยลดต้นทุนได้ - นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดความรวดเร็ว ลดการพึ่งพาแรงงานมนุษย์ และต้นทุนจะถูกกลงในระยะยาว
อุปสรรค(T)	ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน - รวมกลุ่มเกษตรกร สร้างเครือข่าย รวมตัวปลูกพริกไทยเพื่อสร้างมาตรฐานและวางแนวทางการค้าพริกไทยให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน รวมถึงเพื่อเป็นพันธมิตรทางการค้า กำหนดราคา กระจายสินค้าผ่านช่องทางที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน จะทำให้เกิดผลดีกับผู้ประกอบการและผู้บริโภค อีกทั้งยังเพื่อป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้ารายใหญ่ที่เป็นผู้กำหนดราคาพริกไทยในตลาด - รัฐบาลควรมุ่งมั่นให้ประเทศไทยกลับเข้าเป็นสมาชิก สมาคมพริกไทยนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างพันธมิตร ทางการค้าและเปิดตลาดการค้าพริกไทยของประเทศไทยให้กว้างขึ้น	WT กลยุทธ์เชิงรับ - รัฐบาลต้องช่วยลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมปัจจัยการผลิต - รัฐบาลต้องมีนโยบายควบคุมราคาพริกไทยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม - ในช่วงฤดูการพริกไทย ต้องมีการแปรรูปเพื่อกักตุนไว้ขายได้ตลอดปี เพื่อไม่ให้เกิดการผันผวนของราคาและมีสินค้าตอบสนองผู้บริโภคอย่างทั่วถึง - รัฐบาลต้องป้องกันและปราบปรามพริกไทยที่นำเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมพริกไทยของประเทศไทย

ที่มา: (จากการสำรวจ)

สรุปการวิจัย

ระดับต้นน้ำ ปัญหาที่พบ 3 อันดับแรก คือ 1) ชาวสวนพริกไทยเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่า 2) ราคาผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ราคาผลผลิตต่ำเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิต 3) รัฐบาลไม่มีนโยบายสนับสนุนชาวสวนพริกไทย ไม่มีการประกันราคา ไม่มีการกำหนดค่ามาตรฐาน หรือเครื่องหมายการันตีคุณภาพของพืชชนิดนี้

ระดับกลางน้ำ ปัญหาที่พบ 3 อันดับแรก คือ 1) ต้นทุนการแปรรูปที่สูงและใช้เวลานานมีกระบวนการที่ซับซ้อน 2) ปริมาณวัตถุดิบขาดแคลน ไม่คงที่ จึงเกิดการลักลอบนำเข้าพริกไทยอย่างผิดกฎหมายจากเพื่อนบ้านมาทดแทน 3) ประเทศไทยขาดข้อกำหนดมาตรฐานการแปรรูปพริกไทยที่ชัดเจน

ระดับปลายน้ำ ปัญหาที่พบ 3 อันดับแรก คือ 1) พริกไทยภายใต้ตราสินค้าไทยมีต้นทุนสูง ขายได้กำไรน้อย 2) ปริมาณสินค้าไม่แน่นอนกรณีที่มีสินค้ามีไม่เพียงพอต่อความต้องการต้องมีการนำเข้าพริกไทยจากต่างประเทศมาขายร่วมด้วย 3) ผลิตภัณฑ์พริกไทยของไทยมีคุณภาพดีแต่ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น พริกไทยปลอดสารพิษ หรือ มีส่วนผสมกับเครื่องเทศอื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงห่วงโซ่อุปทานของพริกไทยในพื้นที่บริเวณอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อทราบถึงกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตลอดสายโซ่อุปทาน โดยการใช้เครื่องมือและทฤษฎีด้านการจัดการและโลจิสติกส์เข้ามาปรับใช้ เพื่อกำหนดขอบเขตในการเก็บข้อมูล และเพื่อพิจารณาให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ ว่าเพราะเหตุใดพื้นที่การปลูกพริกไทยในพื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณที่ลดลง

การวิจัยครั้งนี้พบว่า เมื่อแบ่งกระบวนการผลิตพริกไทยสามารถกำหนดกระบวนการได้เป็น 3 ส่วน ตั้งแต่เริ่มต้นสายถึงสุดปลายทางที่ผู้บริโภค ได้ดังนี้ กระบวนการต้นน้ำ กระบวนการกลางน้ำ กระบวนการปลายน้ำ ทั้ง 3 กระบวนการต่างประสบปัญหาและมีเหตุที่ส่งผลต่อการลดลงของปริมาณการปลูกพริกไทยในพื้นที่ทั้งสิ้น โดย สาเหตุหลัก มาจากกระบวนการต้นน้ำ คือ ชาวสวนพริกไทย เปลี่ยนการปลูกพืชจากพริกไทยไปปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าทดแทน เพราะการปลูกพริกไทยไม่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับต้นทุน อีกทั้งปัจจัยการผลิตมีต้นทุนที่สูงขึ้น เมื่อกระบวนการต้นน้ำมีผลผลิตที่ลดลงส่งผลกระทบต่อกระบวนการอื่น ๆ อย่างมีนัยยะสำคัญในกระบวนการกลางน้ำ เมื่อปริมาณวัตถุดิบในการแปรรูปน้อยส่งผลให้ต้นทุนวัตถุดิบมีราคาสูงและไม่เพียงพอถูกกำหนดราคาด้วยผู้รับซื้อรายใหญ่ที่ผูกขาดการค้า ทำให้การแปรรูปในระดับท้องถิ่นเป็นไปได้ยาก และเมื่อต้องการแปรรูปสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าจึงมีการลักลอบนำเข้าพริกไทยจากชายแดนอย่างผิดกฎหมายเข้ามาแปรรูปร่วมด้วยเพื่อตอบสนองลูกค้าและลดต้นทุนการผลิต ในส่วนของกระบวนการปลายน้ำ ต้นทุนสินค้าท้องถิ่นสูง ไม่มีสินค้าที่ดีและมีคุณภาพขายในท้องถิ่น เพราะ ผู้จำหน่ายรายใหญ่กักตุนและกำหนดราคาขายตลาดเอง ทำให้ร้านค้าปลีกในชุมชนไม่มีอำนาจต่อรองด้านราคาและปริมาณการขายได้ อีกทั้งสินค้าจากท้องถิ่น ไม่มีมาตรฐานรับรองคุณภาพ ทำให้ยากต่อการส่งขายยังต่างประเทศ

สาเหตุที่ปลูกพริกไทยในพื้นที่ลดลง อาจเกิดจากปัจจัยหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เสธา (2558) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการโซ่อุปทานเพื่อการส่งออกน้ำมันกฤษณา: กรณีศึกษาผู้ประกอบการผลิตและส่งออกน้ำมันกฤษณาสู่พ่อค้าคนกลาง จังหวัดตราด ที่ใช้เครื่องมือ Diamond Model, SWOT Analysis, TOWS Matrix และ Value Chain เพื่อใช้วิเคราะห์ในการทำความเข้าใจ

การจัดการห่วงโซ่อุปทาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อการส่งออกน้ำมัน กฤษณาย่างยังย่น ได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นไว้ ใกล้เคียงกัน และในการวิจัยครั้งนี้ได้ผู้วิจัย ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขหรือกำหนดกลยุทธ์ ในการแก้ปัญหาต่างตามหลักการ TOWS Matrix ไว้ดังนี้

SO กลยุทธ์เชิงรุก สนับสนุนสวนพริกไทยให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เสริมสร้างการเรียนรู้ให้ความรู้ประชาชนเพื่อเป็นการขยายพื้นที่ในการปลูกพริกไทยให้กว้างมากขึ้น สนับสนุนการวิจัยที่สามารถต่อยอดในการพัฒนาพริกไทยของไทยให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่เจริญก้าวหน้าและแตกต่างจากประเทศอื่น รัฐบาลควรสร้างมาตรฐานสากลที่เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพของพริกไทยไทย นำพริกไทยมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในด้านอื่นที่หลากหลายขึ้น เช่น วงการแพทย์ สมุนไพร รมรงค์ให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของพริกไทยที่มีอยู่อย่างมากมาย

WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข รัฐบาลต้องควบคุมราคาพริกไทยให้คงที่หรือมีเพดานราคา เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมอื่นสามารถนำพริกไทยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า สามารถกำหนดต้นทุนวัตถุดิบได้ การปลูกพริกไทยออแกนิกสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่พริกไทยได้ งดการใช้สารเคมี เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถปลูกพริกไทยแบบปลอดสารพิษ ออร์แกนิกเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่พริกไทยที่ต่างชาติต้องการและยังสามารถช่วยลดต้นทุนได้ นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดความรวดเร็ว ลดการพึ่งพาแรงงานมนุษย์ และต้นทุนจะถูกกลงในระยะยาว

ST กลยุทธ์เชิงป้องกัน ต้องมีการรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคมพริกไทยภายในประเทศเพื่อสร้างมาตรฐานและวางแนวทางการค้าพริกไทยให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน รวมถึงเพื่อเป็นพันธมิตรทางการค้า กำหนดราคากระจายสินค้าผ่านช่องทางที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน จะทำให้เกิดผลที่ดีแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค อีกทั้งยังเพื่อป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้ารายใหญ่ที่เป็นผู้กำหนดราคาพริกไทยในตลาดอย่างไม่เป็นธรรม รัฐบาลควรมุ่งเน้นให้ประเทศไทยกลับเข้าเป็นสมาชิก สมาคมพริกไทยนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างพันธมิตรทางการค้าและเปิดตลาดการค้าพริกไทยของประเทศไทยให้กว้างขึ้นในระดับโลก

WT กลยุทธ์เชิงรับ รัฐบาลต้องช่วยลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมปัจจัยการผลิตแก่ประชาชน มีนโยบายควบคุมราคาพริกไทยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ในช่วงฤดูกลพริกไทย ต้องมีการแปรรูปเพื่อักกตุนไว้ขายได้ตลอดปี เพื่อไม่ให้เกิดการผันผวนของราคาและมีสินค้าตอบสนองผู้บริโภคอย่างทั่วถึงรัฐบาลต้องป้องกันและปราบปรามพริกไทยที่นำเข้าอย่างผิดกฎหมาย เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมพริกไทยของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์แก่ รัฐบาล หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด รวมถึง นักธุรกิจและนักลงทุนที่ต้องการพัฒนาศักยภาพและมองเห็นช่องทางในการพัฒนาพริกไทยของไทยให้มีปริมาณ การปลูกพริกไทยที่เพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม แก่พริกไทยของประเทศไทยเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่สูงของตลาดโลก

2. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ส่งเสริมผู้ปลูกพริกไทยเพิ่มมากขึ้น เช่น การช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต หรือ การประกันราคาผลผลิต อีกทั้งยังควรส่งเสริมให้เกิดการวิจัยที่ช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมพริกไทยให้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้งานวิจัย

1. ชาวสวนพริกไทย ต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพและยกระดับของผลผลิตให้มี มูลค่าเพิ่ม เช่น การทำพริกไทยออร์แกนิกปลอดสารพิษ และส่งขายยังตลาดต่างประเทศ เป็นต้น

2. ชาวสวนพริกไทยต้องรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายเกษตรกร เพื่อรวบรวมสมาชิกและผลผลิตให้มากพอจน กำหนดราคาให้สมเหตุสมผลกับต้นทุนและเกิดอำนาจต่อรองกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้ อีกทั้งยังสร้างกลุ่มเพื่อ แบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้และกระบวนการขนส่งต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อการลดต้นทุนการผลิตได้

3. ชาวสวนพริกไทยต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและช่วยลดต้นทุนค่าแรงที่สูง ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวและในระยะยาวจะเกิดความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้สำรวจในพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีเท่านั้น เพื่อความครอบคลุมเนื้อหาที่มากขึ้น ควรขยายกลุ่มประชากรเป้าหมายไปยังบริเวณพื้นที่อื่นด้วย

2. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีการปรับใช้กลยุทธ์ที่เสนอแนะจริง การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการปรับใช้กลยุทธ์ที่ได้ และเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ตามมาด้วย

3. ข้อมูลด้านราคาและความผันแปรของปริมาณการนำเข้าส่งออกขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในโลกร่วมด้วย เช่น สงคราม โรคระบาด และการเมืองโลก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา วงศ์อินตา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย คณะกรรมการคุมสอบ วิทยานิพนธ์ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเสนอแนะและส่งเสริมในการทำงานวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์ ขอขอบคุณผู้ร่วมตอบ

คำถาม เกษตรกร ชาวบ้าน พ่อค้าแม่ค้า และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรี เจ้าหน้าที่ราชการ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอท่าใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่กรรมการหมู่บ้านในแต่ละตำบล รวมถึงประชาชนชาวอำเภอท่าใหม่ทุกท่าน ที่อนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะโลจิสติกส์ เจ้าหน้าที่หน่วยงานบัณฑิตศึกษาที่ชี้แนะให้คำปรึกษาในการดำเนินการวิจัยให้ราบรื่นและสำเร็จอย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- เกศริน ต่ายแต้มทอง. (2563). เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการการเกษตร. สำนักงานเกษตรอำเภอท่าใหม่
จังหวัดจันทบุรี. สัมภาษณ์. 15 สิงหาคม 2563.
- กฤษฎา จันทร์คล้าย. (2552). การวิเคราะห์ข้ออุปทานทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม. วิทยานิพนธ์
วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- จุฑารัตน์ เสธา. (2558). แนวทางการพัฒนาการจัดการข้ออุปทานเพื่อการส่งออกน้ำมันกฤษณา: กรณีศึกษา
ผู้ประกอบการผลิตและส่งออกน้ำมันกฤษณาสู่พ่อค้าคนกลาง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). ปริมาณครัวเรือนที่ปลูกพริกไทยใน
ประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2565 จาก [https://www.oae.go.th/assets/
portals/1/fileups/prcaidata/files/holdland%20pepper63.pdf](https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/holdland%20pepper63.pdf).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). ปริมาณการส่งออกนำเข้าพริกไทยและ
มูลค่าการส่งออกนำเข้าพริกไทย. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2565 จาก [http://impexp.oae.go.th/
service/import.php?S_YEAR=2559&E_YEAR=2564&PRODUCT_GROUP=5251&PRODUCT_ID=
3826&wf_search=&WF_SEARCH=Y](http://impexp.oae.go.th/service/import.php?S_YEAR=2559&E_YEAR=2564&PRODUCT_GROUP=5251&PRODUCT_ID=3826&wf_search=&WF_SEARCH=Y).
- อภิญา นนทนาท. (2561). พริกไทยงอกงามบนแผ่นดินจันทบูร. วารสารเมืองโบราณ, 44(1), 80-91.
- Porter, M. E. (1998). *The Competitive Advantage of Nations: With A New Introduction*.
New York: The Free Press.